

Blendow Lexnova Expertkommentar - Offentlig rätt, april 2010

Webbpublicering med utgivningsbevis skyddar inte myndigheter

Sedan år 2003 kan man få ett frivilligt grundlagsskydd för sin webbpublicering genom att anmäla en ansvarig utgivare och skaffa ett utgivningsbevis hos Radio- och TV-verket. Det kostar 2 000 kr och gäller i tio år. Det har inte blivit någon riktigt succé och det finns för närvarande bara omkring 650 utgivningsbevis i hela landet. Flera kommuner och landsting samt statliga myndigheter har dock skaffat sig utgivningsbevis för sina webbplatser.

Grundlagsskyddet innebär att man inte behöver bry sig om de allra flesta lagar som kan hindra ens publicering. Man behöver t.ex. inte följa de begränsningar för webbpublicering som framgår av personuppgiftslagen. Myndigheter får inte heller ingripa mot det som är grundlagsskyddat.

Datainspektionen får således inte göra tillsyn vid verksamhet som har grundlagsskydd. Vissa brott som begås genom en grundlagsskyddad webbpublicering kan Justitiekanslern dock ge sig på. Man får t.ex. inte förtala någon eller hetsa mot en folkgrupp. Vissa tystnadsplikter är också så starka att det kan bli fråga om straff om man med vett och vilja bryter mot dem genom en grundlagsskyddad webbpublicering. I de undantagsfall där ett ingripande får ske är det normalt inte den som gjort fel som kan straffas utan bara den ansvarige utgivaren.

Grundlagsskyddet syftar till att skydda medborgarna mot ingripanden från det allmänna, dvs. statliga eller kommunala myndigheter. Det har varit oklart om myndigheter kan åberopa ett grundlagsskydd för att slippa tillämpa bestämmelser som ger enskilda rättigheter, t.ex. den rätt till integritetsskydd som följer av personuppgiftslagen. Datainspektionen har nu prövat den frågan (beslut 2010-01-29, dnr [987-2009](#)). Fallet gällde en kommun som hade skaffat sig utgivningsbevis för sin webbplats och där publicerade bl.a. protokoll från nämndsammanträden. På webbplatsen fanns bl.a. ett protokoll med uppgift om att två elever hade avisats från undervisningen i en gymnasieskola. Av misstag hade namnen på eleverna inte maskats bort. Datainspektionen konstaterade att protokollet innehöll beslut i ett ärende om myndighetsutövning och att kommunen därför fick anses representera det allmänna. Inspektionen bedömde därför att grundlagens bestämmelser till skydd för den enskildes yttrandefrihet inte kunde åberopas av kommunen för att undgå förpliktelser enligt lag, i synnerhet inte när dessa förpliktelser gäller till förmån för enskild. Det fanns alltså inget som hindrade inspektionen från att göra tillsyn i ärendet. Datainspektionen tillade att det inte var uteslutet att kommunala och statliga myndigheter i andra situationer kan bedriva verksamhet som omfattas av grundlagsskyddet. I det aktuella fallet kom Datainspektionen fram till att kommunen hade brutit mot personuppgiftslagen, eftersom publiceringen inneburit en kränkning av de registrerade elevernas personliga integritet. Eftersom kommunen vid tiden för Datainspektionens beslut redan hade maskat bort själva namnen på eleverna, gjorde dock inspektionen inte något mera.

Datainspektionen verkar ha tagit fasta på att publiceringen gällde just den handling som dokumenterade myndighetsutövningen. Man kan fråga sig om det hade gjort någon skillnad om kommunen hade publicerat samma uppgifter i ett redaktionellt nyhetsbrev på webbplatsen eller om kommunen i nyhetsbrevet hade publicerat uppgifter om något som inte utgjort myndighetsutövning, t.ex. att skolan rent allmänt hade problem med de aktuella eleverna. Jag tror inte det.

Det verkar rimligt att myndigheter inte kan åberopa det yttrandefrihetsrättsliga grundlagsskyddet för att undkomma lagstiftning eller ingripande från andra myndigheter som syftar till att skydda enskilda eller som ger dem rättigheter. Man måste dock komma ihåg att det yttrandefrihetsrättsliga grundlagsskyddet innefattar också skyldigheter som syftar till att skydda enskilda. Den som medverkar till en publicering har t.ex. en rätt till anonymitet och det gäller tystnadsplikt i fråga om vem som medverkat. Dessa rättigheter för enskilda, t.ex. medverkande tjänstemän, bör normalt respekteras när en myndighet ingriper mot en annan myndighets publicering i grundlagsskyddade former.

Det är mera oklart vad som ska anses gälla i fråga om det straffrättsliga ansvaret när en myndighet publicerar i grundlagsskyddade former. Det så kallade ensamansvaret för den anmälda ansvarige utgivaren kan ses som en sådan reglering som skyddar (andra) enskilda och som därför borde respekteras. Man kan exempelvis tycka att den ur allmänheten som sänder in en insändare till en myndighets tidskrift skulle ha fog för att förvänta sig samma skydd som om han eller hon hade sänt insändaren till en privat tidskrift. Men hur är det om det är en av myndighetens tjänstemän som i tjänsten står bakom en viss publicering? Om generaldirektören i sitt månadsbrev råkar förtala någon, ska hon själv då straffas eller ska straffet drabba informationschefen som är anmäld ansvarig utgivare? Kan generaldirektören kanske till och med i vissa fall straffas för tjänstefel, som inte är ett så kallat yttrandefrihetsbrott som bryter igenom grundlagsskyddet?

Datainspektionens beslut visar att myndigheter inte kan förlita sig på det yttrandefrihetsrättsliga grundlagsskyddet. De måste i stället följa bl.a. personuppgiftslagen och vara varsamma vid sin webbpublicering. De tjänstemän som medverkar till en olaglig publicering i myndighetens namn kan kanske själva straffas, t.ex. för tjänstefel. För att kunna straffas för tjänstefel räcker det att man vid myndighetsutövning gjort felet av oaktsamhet, dvs. slarv. För att kunna straffas för brott mot personuppgiftslagen krävs det att man varit åtminstone grovt oaktsam. I vissa fall kan alltså straffansvaret vara strängare för offentliga tjänstemän vid felaktiga webbpubliceringar. Det är dock ovanligt att offentliga tjänstemän åtalas för att de i tjänsten inte följt personuppgiftslagen. Jag känner bara till ett fall och i det fallet kom tingsrätten fram till att det som skett inte föll under personuppgiftslagen och ogillade därför åtalet för tjänstefel (Eskilstuna tingsrätts dom 2002-04-16 i mål nr [B 506-02](#)). Det fallet gällde en arrestvakt hos polisen som fört en så kallad svart bok över berusade personer som brukade tas in i arresten.

Sören Öman

Vice ordförande Arbetsdomstolen, föreståndare för Stockholm Centre for Commercial Law vid Stockholms universitet.